

TURUN HALLINTO-OIKEUDELLE

Asia Lausunto Kankaanpään kaupunginvaltuuston Paholammin tuulivoimapuiston osayleiskaavan hyväksymispäätöksestä KVALT 15.06.2024 § 23 1658/10.02.02/2024 (jäljempänä ”Päätös”) 25.7.2024 jätettyyn valitukseen (dnro. 1110/03.04.04.04.16/2024)

Vastineen antaja

Kankaanpään kaupunki (jäljempänä ”Kaupunki”)

Vastineen antajan prosessiosoite

Kaupunkisuunnittelupäällikkö Jasmin Broman
Kankaanpään kaupunki
Kuninkaanlähteenkatu 12, 3krs.
38700 Kankaanpää
puh. 044 5772732
jasmin.broman@kankaanpaa.fi

Valittaja

Honkajoen Tuulipuisto Ky (jäljempänä ”HT” tai ”Valittaja”)

Valittajan prosessiosoite

Asianajaja, varatuomari Minna Katajoki
Luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja Antto Junkkari
Avance Asianajotoimisto Oy
Mannerheimintie 20 A, 00100 Helsinki
Puh: +358 40 181 0424
Sähköposti: minna.katajoki@avance.com;
antto.junkkari@avance.com

Pyyntö käsitellä valitus kiireellisenä

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, jäljempänä ”MRL”) 188 a §:n mukaan uusiutuvan energiantuotannon kannalta merkittäväksi katsottavaa asemakaavaa koskeva valitus ja 77 a §:ssä tarkoitettua tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa koskeva valitus on käsiteltävä hallintotuomioistuimessa kiireellisenä suhteessa muihin tämän lain mukaisia kaava-asioita ja lupa-asioita koskeviin valituksiin. Koska valituksen kohteena on tuulivoimarakentamista ohjaava yleiskaava, joka mahdollistaa kokonaisteholtaan enimmillään 60 MW tuulivoimapuiston rakentamisen ja jonka arvioitu vuotuinen sähkön nettotuotanto tulisi olemaan enimmillään noin 133 GWh luokkaa¹ (tällä lämmitettäisiin vuodessa noin 6650 sähkölämmitteistä omakotitaloa), Kaupunki pyytää kunnioittavasti, että Turun hallinto-oikeus käsittelee valituksen kiireellisenä.

1 Vaatimukset ja perusteet lyhyesti

Kaupunki pyytää kunnioittavasti, että Turun hallinto-oikeus jäljempänä esitetyin perustein hylkää valituksen kokonaisuudessaan ja pysyttää kaupunginvaltuuston Päätöksen voimassa sellaisenaan.

Kaupunginvaltuuston Päätös ei ole kuntalain (410/2015) 135 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla lainvastainen.

2 Tausta ja valituksen pääsisältö

Neoen Renewables Finland Oy (jäljempänä ”Hankekehittäjä”) kehittää Paholammin tuulivoimahanketta Kankaanpään kaupungin pohjoisosaan, entisen Honkajoen kunnan alueelle. Kankaanpään kaupunginvaltuusto on Päätöksellään hyväksynyt tuulivoimapuiston osayleiskaavan, joka mahdollistaa rakennuslupien hakemisen kuuden kokonaiskorkeudeltaan enimmillään 300 metrin korkuisen tuulivoimalan rakentamiselle (jäljempänä ”Hanke”). Viereisen Kirkkokallion tuulivoimapuiston

¹ Liite 1, s. 8.

omistava HT jätti Päätöksestä valituksen, jossa vaaditaan Turun hallinto-oikeutta kumoamaan Päätös.

HT vaatii ensisijaisesti Hanketta koskevan Päätöksen kumoamista kokonaisuudessaan ja toissijaisesti, että hallinto-oikeus kumoaa Päätöksen siltä osin kuin sillä on hyväksytty tuulivoimaloiden 5 ja 6 alueet. HT katsoo, että Hankkeesta aiheutuu Kirkkokallion tuulivoimapuistolle ns. tuulitappiovaikutusta (*wake effect*) Hankkeen itäisimpien tuulivoimaloiden blokatessa osan tuulen sisältämästä energiasta, minkä HT katsoo vähentävän Kirkkokallion tuulivoimapuiston tuotantoa ja laskevan osaltaan sen teknistä elinikää. HT esittää tällä perusteella, että Päätös ei ole huomionnut MRL:n asettamia kaavoitusta koskevia edellytyksiä.

HT katsoo ensinnäkin, että Päätös ei perustuisi MRL 9 §:n tarkoittamalla tavalla riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, sillä kaavoituksen yhteydessä ei HT:n mukaan ole riittävästi arvioitu Hankkeen teknistaloudellisia vaikutuksia Kirkkokallion tuulivoimapuistoon. HT esittää valituksessaan mallinnukseen perustuvan laskelman, jonka mukaan Kirkkokallion tuulivoimapuiston päätuulensuunnassa sijaitseva Hanke pienentäisi Kirkkokallion tuulivoimapuiston tuotantoa vuositasolla noin 2,8 % (1 722 MWh), mistä aiheutuisi HT:n mukana Kirkkokallion tuulivoimapuistolle arviolta 96 870–115 774 euron vuosittaiset tulonmenetykset. HT:n mukaan Päätös olisi edellyttänyt vastaavanlaisen tuotantotappioita koskevan mallinnuksen laatimista, ja että tämä olisi tuulivoimahankkeiden suunnittelussa yleinen käytäntö.

Toiseksi HT katsoo, että Päätös ei ole huomionnut MRL 39.2 §:n asettamia yleiskaavan vähimmäissisältövaatimuksia siltä osin kuin siinä ei HT:n mukaan ole huomionnut kyseisen pykälän 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua yhdyskuntarakenteen toimivuutta, taloudellisuutta eikä ekologista kestävyyttä taikka olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttöä. HT:n mukaan Hankkeesta Kirkkokalliolle aiheutuvat tuotantotappiot heijastuvat suoraan Kankaanpään kaupungin energiantuotannon tehokkuuteen ja infrastruktuurin ympäristövaikutuksiin laskemalla tuulivoimalla saatavien suhteellisten hiilidioksidipäästöjen säästöä.

Edelleen HT katsoo, että Päätös ei ole huomionnut MRL 39.2 §:n asettamia yleiskaavan vähimmäissisältövaatimuksia siltä osin kuin siinä

ei HT:n mukaan ole huomioitu kyseisen pykälän 5 ja 6 kohdassa tarkoitettua mahdollisuutta turvalliseen ja terveelliseen elinympäristöön tai kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä. HT vetoaa tältä osin kunnassa valmiiksi toimivien yritysten investointisuojaan ja ansaintalogiikan turvaamiseen.

Lisäksi HT katsoo, että Päätöksestä aiheutuu HT:lle MRL 39.4 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta haittaa väitetyin liikevaihdon alenemisen ja teknisen käyttöään laskun muodossa.

Kaupunki katsoo tämän vastineen kohdassa 3 esitetyin perusteluin, ettei edellytyksiä Päätöksen kumoamiselle valituksessa esitetyillä perusteilla ole olemassa.

3 Vastineen perusteet

3.1 HT:n väitteet vakiintuneesta käytännöstä tuulivoimaloiden sijoittelussa eivät vastaa todellisuutta

Toisin kuin HT esittää, Hankkeen tv-alueiden reunojen lähimpiin Kirkkokallion tuulivoimaloihin eivät ole Suomen oloissa millään tavalla epätavallisen lyhyitä, kun niitä vertaillaan muihin lähekkäin sijoittuviin hankkeisiin. Tuulivoimapuistoja on muuallakin rakennettu toistensa viereen ja siten, että kaava-alueet ovat toisissaan kiinni. Esimerkiksi Neoenin omistama Lumivaaran yhdeksän tuulivoimalan puisto sijoittuu Energiequellen omistaman samannimisen hankkeen koillispuolelle sen välittömään läheisyyteen. Neoenin voimaloista viisi sijoittuu alle 800 metrin etäisyydelle Energiequellen lähimmistä voimaloista, lähin vain 394 metrin etäisyydelle, ja Energiequellen puisto sijoittuu myös kokonaisuudessaan Neoenin puistosta lounaaseen eli alueen vallitsevassa tuulensuunnassa. Todettakoon, ettei hanketta tuolloin kehittänyt Prokon (jolta Neoen osti hankkeen 8.7.2022) sen paremmin kuin kukaan muukaan valittanut Energiequellen omistaman Lumivaara-puiston osayleiskaavasta tai muutoinkaan kyseenalaistanut kaavan lainmukaisuutta tuulitappiovaikutusten perusteella. Toisena esimerkkinä lähekkäin sijoittuvista, eri tahojen kehittämistä tai omistamista tuulivoimapuistoista, mainittakoon Siikajoelle sijoittuva Karhukankaan tuulivoimahanke (Suomen Hyötytuulen kehittämä 12

tuulivoimalapaikan hanke), joka sijaitsee Länsi-Itä suunnassa Element Powerin kehittämän Kangastuulen 21 tuulivoimalapaikan hankkeen välissä ja puistojen tuulivoimalapaikkojen etäisyydet ovat lyhimmillään noin 650 metriä. Suomen Hyötytuuli omistaa nykyään molemmat hankkeet.

HT:n voimalapaikkojen välisiä etäisyyksiä koskevat väitteet näyttävät perustuvan ajatukselle, jonka mukaan viimeaikaiset kannanotot tuulivoimaloiden sijoittelua ja tuotantotappioiden minimointia koskien vastaisivat myös vakiintunutta hankekehityskäytäntöä, jota kaavoittajakin olisi velvollinen noudattamaan. Kuten edellisistä esimerkeistä ilmenee, tämä ajatus on kuitenkin virheellinen ja harhaanjohtava, eikä se vastaa todellisuutta.

HT vetoaa valituksensa kohdassa 32 ns. ”5D-sääntöön”, jota ei kuitenkaan voida pitää kaavoitusta ohjaavana sääntönä, jos sääntönä ollenkaan. HT:n mukaan kyseinen sääntö, jossa suositeltu vähimmäisetäisyys tuulivoimaloiden välillä on viisi roottorin halkaisijanmittaa, olisi tuulivoimapuistojen suunnittelussa yleisesti sovellettu. Jos 5D-säännön toteutumista tarkastellaan Suomessa toteutuneiden tuulivoimahankkeiden kautta, huomataan ettei tämä väite pidä lainkaan paikkaansa. Esimerkiksi Lumivaaran vierekkäisten tuulivoimapuistojen tuulivoimalat ovat lähimmillään 2,4 roottorin halkaisijamitan päässä toisistaan (etäisyys 394 metriä ja roottorihalkaisija 162 metriä). Karhunkankaan ja Kangastuulen tuulivoimapuistojen tuulivoimalat ovat lähimmillään noin 4 roottorin halkaisijamitan päässä toisistaan (etäisyys n. 650 metriä ja roottorihalkaisija 162 metriä). Siinä, että eri hankekehittäjien kehittämiä ja/tai eri tahojen omistukseen päätyviä tuulivoimahankkeita saatetaan kaavoittaa toistensa viereen, ei toisin sanoen ole mitään poikkeuksellista, eikä Hankkeen etäisyys Kirkkokallion tuulivoimapuistoon ole poikennut muista vierekkäin kaavoitetuista tuulivoimapuistoista Suomessa.

HT tuo valituksensa kohdassa 33 esille, että tuulihäviö on huomioitava ilmiö myös yhden tuulivoimapuiston sisällä. Mitään ”5D-sääntöä” ei kuitenkaan noudateta edes tuulivoimapuistojen sisäisessä suunnittelussa. Esimerkiksi Neoenin omistamassa Mutkalammen tuulipuistossa (nominaalikapasiteetissa mitattuna Suomen suurimpia

rakennettuja tuulivoimapuistoja) voimaloiden väliset etäisyydet ovat lähimmillään 403 metriä ja suurimmillaankin noin 700 metriä. Mutkalammen hankkeen roottorikokoon (150–162 metriä voimalasta riippuen) suhteutettuna yhdenkään tuulivoimalapaikan väli ei siten täytä HT:n esittämään viiden roottorinlavan vähimmäisvälimatkavaatimusta. Kun tarkastelee Suomen suurimpien toteutettujen tuulivoimapuistojen hyväksytyjä osayleiskaavapäätöksiä, HT:n viiden roottorinlavan peukalosääntö vaikuttaa niin ikään jääneen laajalti toteutumatta sekä Ilmattaren omistamassa Piiparinmäen, että WPD:n omistamassa Karhunnevan kankaan tuulivoimapuistossa, olipa päätuulensuunta näillä paikkakunnilla sitten mistä ilmansuunnasta tahansa.

Kuvaavaa on, etteivät edes Kirkkokallion tuulivoimalatkaan noudata 5D-sääntöä oman puiston sisällä. Lyhimmillään voimaloiden välinen etäisyys on 459 metriä eli 3,9 roottorin halkaisijamittaa (roottorin halkaisija 117 metriä). Valittajan keksimä ”5D-sääntö” ei siten toteudu reaali maailmassa – eikä sitä ole noudatettu edes Valittajan omassa hankkeessa. Valittajan referoimat akateemiset artikkelit eivät tätä muuksi muuta.

3.2 Ideaalimaailman reilun pelin säännöt eivät voi sanella kuntien maankäyttöä

HT viittaa Suomen Tuulivoimayhdistys ry:n (jäljempänä ”STY”) Reilua tuulivoimaa (25.3.2022) -julkaisussa esitettyyn kannanottoon, jonka mukaan tuulipuistojen toisille aiheuttamia tuulitappiovaikutuksia tulisi tuulipuistojen hankekehityksessä selvittää ja ottaa tuulivoimaloiden sijoittelussa huomioon siten, ettei pidemmällä olevalle hankkeelle synny kohtuuttomia taloudellisia tappioita. HT yrittää tällä tavoin luoda vaikutelmaa siitä, että tuulivoimatoimijoiden edunvalvontajärjestön ensisijaisesti toiminnanharjoittajille itselleen suunnatussa ”reilun pelin” periaatteita koskevassa julkaisussa esitetyt kannanotot myös sitoisivat kaavoittajaa tuulivoimalapaikkojen sijoittelussa.

STY on kuitenkin laatinut suosituksensa puhtaasti tuulitappiovaikutusten ja tuulivoimapuistojen tuotannon optimoinnin näkökulmasta. Tuulivoimaloiden tuulitappiovaikutus on sitä heikompi,

mitä kauemmas ne sijoitetaan toisistaan, jolloin on täysin luonnollista, että jos STY julkaisee kannanoton tuulivoimaloiden sijoittelusta, se on luonteeltaan konservatiivinen. STY:n tavoitteena ei sen sijaan ole ollut ottaa kantaa siihen, miten suositukset tulisi yhteensovittaa muiden kaavoituksessa huomioitavien intressien ja tavoitteiden (eli käytännössä reaali maailman) kanssa. Kaupunki ei nimittäin voi perustaa maankäytön suunnitteluaan yksinomaan eri kaupallisten toimijoiden, tässä tapauksessa tuulivoimatuottajien, liikevaihdon optimoimiseen, vaan sen on huomioitava hankkeiden sijoittumisesta päättäessään lukuisia muitakin tapauskohtaisia tekijöitä, kuten esimerkiksi suunnitellun hankealueen etäisyydet (ja tätä kautta melu- ja välkevaikutukset) asutukseen, alueen luontoarvot, pinnanmuodot ja muun maankäytön kuin tuulivoiman tarpeet (mukaan lukien puolustusvoimien tarpeet). Nämä edellä mainitut tekijät rajoittavat käytännössä voimakkaasti sitä, minne tuulivoimahankkeita voidaan kunnissa, ja laajemmin Suomessa, ylipäätään sijoittaa. Tuulivoimapuistojen tuottavuuden optimoiminen on vain yksi tavoite lukuisten muiden suoraan lakiin perustuvien tekijöiden joukossa tuulivoimahankkeiden kaavoituksessa, eikä se ole tässä suhteessa, ja eritoten soveltuvan erityislainsäädännön puuttuessa, läheskään keskeisin kaavoitusta ohjaava tekijä. STY:n tästä suppeasta näkökulmasta antamista suosituksista ei näin ollen voi johtaa kaavoittajaa kaikissa tilanteissa sitovaa oikeusnormia, jonka noudattamatta jättämisestä seuraisi HT:n väittämällä tavalla suoraan kaavan lainvastaisuus – etenkin, kun suositukset eivät esitettyjen esimerkkitapausten perusteella ole toteutuneet ainakaan tähänastisessa käytännössä.

STY:n suositusten kategorisesta noudattamisesta seuraisi käytännössä, että jos jollekin alueelle on kaavoitettu tuulivoimahanke, sen läheisyyteen ei enää voitaisi kaavoittaa toista hanketta. Tällainen ”ei omalle takapihalle” -ajatusmalli ei mahdollistaisi tuulivoimahankkeiden keskittämistä siihen parhaiten soveltuville alueille, vaan hankkeita tulisi ripotella tasaisesti ympäri Suomea. Ajatus toimii vain sellaisessa mielikuvitusmaailmassa, jossa kunnilla olisi käytössään loputtomasti maata vailla muiden alueidenkäytön tarpeista, luontoarvoista tai esimerkiksi puolustusvoimien toiminnasta johtuvia rajoitteita. Se, miten tuulivoimayhtiöt STY:n visioiman hyvän hankekehitystavan pohjalta mahdollisesti sopivat keskenään toisilleen aiheuttamien

tuotantotappioiden korvaamisesta, ei ole kunnan kaavoitusta ohjaava asia.

Se että STY on kehottanut Suomessa toimivia tuulivoima-alan hankekehittäjiä huomioimaan toisille tuulipuistoille mahdollisesti aiheutuvat tuulitappiot hankkeidensa sijoittelussa, ei näin ollen tarkoita, että Suomen suurimmat tuulipuistot olisi pystytetty väärin tai että Paholammin sen paremmin kuin vaikkapa edellä mainittujen Lumivaaran tai Siikajoen hankkeita koskevat osayleiskaavapäätökset olisivat lainvastaisia.

3.3 MRL 9 §:stä ei voi johtaa kaavoittajalle velvollisuutta mallintaa tuulitappioita

HT:n väite, ettei Kaupunki olisi MRL 9 §:n edellyttämässä laajuudessa selvittänyt Hankkeen vaikutuksia Kirkkokallion tuulivoimapuistoon ja sen taloudelliseen kannattavuuteen, ja päätynyt siten kaavoittamaan Hankkeen tuulivoimalapaikoille osoitetut tv-alueet liian lähelle Kirkkokallion tuulivoimapuistoa, on virheellinen. HT esittää valituksensa kohdassa 35, että tuulihäviötä ja tuotantotappioita koskevat tutkimukset ja selvitykset on alan yleistä käytäntöä tuulivoimapuistoja koskevassa kaavoituksessa. Kaupunki ei kuitenkaan tunnista tällaista käytäntöä eikä HT esitä mitään konkreettisia esimerkkejä näkemyksensä tueksi. Valituksen perusteella jää myös jossain määrin epäselväksi, mitä selvityksiä Kaupungin olisi HT:n mielestä pitänyt arviointinsa tueksi tuottaa.

HT vaikuttaa odottaneen, että Kaupungin olisi tullut laatia jonkinlaisia konkreettisia lukuja sisältäviä mallinnuksia ja/tai laskelmia Hankkeen vaikutuksesta Kirkkokallion tuulivoimapuiston tuotantoon, ja sitä kautta liikevaihtoon. Tällaisia suoria tuotanto-odotuksia ei kuitenkaan tuulivoimasähkön luonteesta johtuen voida pitkälle aikavälille luotettavasti laskea eikä tuotanto-odotuksia koskevien mallinnusten ja/tai laskelmien laatimista ole Suomessa edellytetty muidenkaan tuulivoimahankkeiden kaavoituksen yhteydessä. Esimerkiksi Lumivaaran vierekkäisten tuulivoimapuistojen kaavaselostuksissa ei tällaista arviointia ole tehty. Tuulivoimaosayleiskaavat sisältävät toki yksityiskohtaisiakin selvityksiä tietyistä aihepiireistä,

kuten esimerkiksi hankkeen melu- ja välkevaikutuksista ja sen vaikutuksista luontoarvoihin sekä esimerkiksi arkeologiseen kulttuuriperintöön. Kyseisiltä selvityksiltä edellytettävä yksityiskohtaisuuden taso perustuu kuitenkin erillislakeihin, kuten ympäristönsuojelulakiin (527/2014), luonnonsuojelulakiin (9/2023) sekä muinaismuistolakiin (295/1963) sekä näistä johtuviin vaatimuksiin. Tuulivoimahankkeen tuulitappiovaikutusten selvittäminen osana tuulivoimahankkeiden vaikutusarviointeja ei sen sijaan perustu erityislainsäädäntöön.

Koko ajatus siitä, että kuntien tulisi kaavoituksen yhteydessä esittää yksityiskohtaisia laskelmia ja mallinnuksia kaavan vaikutuksista yksityisen toimijan liikevaihtoon, on epäjohdonmukainen. Jos Kaupunki olisi velvollinen tuottamaan tällaisia laskelmia yksittäisen toimijan, tässä tapauksessa Kirkkokallion tuulivoimapuiston omistavan HT:n, suhteen, sen pitäisi myös tuottaa vastaavia laskelmia Hankkeen potentiaalisista vaikutuksista kaikkiin muihinkin kaavan vaikutusalueelle sijoittuviin elinkeinotoimintoihin (mm. metsätalous, matkailuyrittäjät jne.). Jos kaavoittajalla olisi näin pitkälle meneviä velvoitteita selvittää jok'ikisen valmistelewansa kaavan taloudellisia vaikutuksia, Suomeen ei kovinkaan montaa kaavaa saataisi aikaiseksi, ei liioin tuulivoimahankkeille kuin muutoinkaan.

3.4 Yhteysviranomaisen ei ole katsonut YVA:a puutteelliseksi

YVA-menettelyssä on lain ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (5.5.2017/252, jäljempänä ”YVA-laki”) 2 § 1 momentin 1-kohdan C) -alakohdan mukaan selvitettävä muun muassa hankkeen vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja aineelliseen omaisuuteen. Myöskään YVA-lain selvitysvelvollisuudesta ei kuitenkaan seuraa velvollisuutta laatia mallinnuksia tai laskelmia. Yhteysviranomaisen on perustellussa päätelmässään otettava kantaa hankkeen merkittäviin ympäristövaikutuksiin, edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitetut vaikutukset mukaan lukien. Vastaavasti, jos yhteysviranomaisen ei voi tehdä perusteltua päätelmää ympäristövaikutusten arviointiselostuksen puutteellisuuden vuoksi, sen on YVA-lain 24 §:n mukaan ilmoitettava hankkeesta vastaavalle, miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä.

Paholammin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta 1.9.2022 annetussa perustellussa päätelmässä yhteysviranomaisena toimiva Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä ”ELY-keskus”) ei ole tuonut esille, että ympäristövaikutusten arviointi olisi ollut puutteellista siitä syystä, ettei vaikutuksia Kirkkokallion tuulipuistoon olisi selvitetty. Päinvastoin yhteysviranomaisena on perustellussa päätelmässä todennut, että

Arviointiselostuksen perusteella on mahdollista tunnistaa ja arvioida hankkeen merkittävät vaikutukset sekä arvioida eri vaihtoehtojen ympäristöllistä paremmuutta ja toteuttamiskelpoisuutta huomioon ottaen hankkeen laajuus ja suunnitteluvaihe. Arviointiselostukseen ei sisälly sellaisia olennaisia sisällöllisiä tai laadullisia puutteita, jotka estäisivät perustellun päätelmän laatimisen.²

Mikäli selvitys olisi ollut tältä osin puutteellinen, ELY-keskuksella olisi ollut suoraan YVA-lain 24 §:ään perustuva velvollisuus kehottaa Hankekehittäjää täydentämään YVA-selostustaan. Velvollisuus kehottaa hankkeesta vastaavaa täydentämään selvitystään on sitäkin korostuneempi, mikäli kyse on niin merkittävästä puutteesta, että se jo yksin aikaansaisi kaavan lainvastaisuuden. Paholammin tapauksessa ELY-keskus ei ole näin toiminut siitä yksinkertaisesta syystä, ettei yhdessäkään suomalaisessa tuulivoimahankkeessa ole edellytetty tuulitappioiden mallintamista osana YVA-menettelyä tai kaavoituksen yhteydessä tehtävää muuta selvitystä, eikä Paholammin Hankkeen etäisyys Kirkkokallion tuulivoimapuiston tuulivoimaloista ole Suomen olosuhteissa sillä tavalla poikkeuksellinen, että tästä voitaisiin johtaa tällainen velvollisuus. Paholammin Hankkeen vaikutusten mallintamisen puuttuminen YVA-selostuksesta näin ollen tee YVA:sta puutteellista.

² Liite 2, s. 10.

Valittajan esittämät tuulitappiolaskelmat perustuvat virheellisiin olettimiin sähkön hinnasta

Valittajan esittämä tuulitappiolaskelma, jonka mukaan Kirkkokallion tuulivoimapuistolle aiheutuisi vuositasolla 2,8 % eli noin 1 722 MWh vuotuinen tuulitappio ei vielä kerro, minkälainen vaikutus Hankkeella on aidosti Kirkkokallion tuulivoimapuiston kannattavuuteen, sillä sähköstä saatava pörssihintahinta vaihtelee kokonaistuotannon mukaan ja laskelmissa saadut euromäärät riippuvat näin pitkälti siitä, millaisiin olettimiin laskelmien mukainen sähkön hinta on perustunut. Tässä suhteessa Valittajan valituksen liitteessä 10 esitetty Excel-taulukko sisältää merkittäviä virheitä. Laskelmissa on kylläkin huomioitu tuulivoiman aiheuttama ns. hintakannibalisaatioefektin vaikutus tuulivoimalla tuotetun sähkön *vuotuisen keskihintaan* (ns. capture rate). Paholammin Hanke aiheuttaa kuitenkin Kirkkokallion tuulivoimapuistolle tuotantotappioita ainoastaan tietyissä tuuliolosuhteissa eli käytännössä läntisillä tuulensuunnilla, jolloin sähkön hinta on keskimääräistä capture ratea alhaisempi. Vuoden 2024 aikana sähkön hinta on ollut negatiivinen tämän lausunnon jättämispäivänä yli 600 tunnin ajan – ja merkittävä osa näistä tunneista on ajoittunut yksi yhteen juuri läntisten tuulensuuntien kanssa. Mainittakoon myös, että tällaisissa olosuhteissa kantaverkonhaltija Fingrid saattaa jopa joutua rajaamaan tuulivoimaloiden tuotantoa.

Toisin sanoen, valituksen kohdassa 39 esitetty 96 870–115 774 euron vuotuinen tulonmenetyсарvio perustuu ikään kuin olettamaan, että Kirkkokallion tuulivoimapuistolle Paholammin Hankkeen johdosta väitetysti aiheutuva 2,8 % tuotantotappio tapahtuisi tasaisesti kaikilla tuulensuunnilla, eikä ainoastaan läntisillä tuulensuunnilla, kuten todellisuudessa. Laskelma on siten perustunut sellaiselle lähtöolettamalle, jonka ammattimaisen tuulivoima-alan toimijan on täytynyt tietää virheelliseksi, ja jonka lopputuloksena tulonmenetyсарvion euromäärät ovat todennäköisesti merkittävästi todellisuutta korkeammat.

Kysymyksiä herättää myös se, mitä HT tarkoittaa 61,5 GWh:n bruttotuotannolla. Valituksen alaviitteessä 42, HT on todennut, että

Kirkkokallion tuulipuiston energian bruttotuotanto on n. 61,5 GWh eli 61 500 MWh vuodessa. 2,8 % tästä on tarkalleen ottaen 1 722 MWh. Kyseistä arvoa on käytetty liitteen 10 laskelmissa.

HT ei ole valituksessaan avannut, mistä tämä lukema tulee. Esimerkiksi tuotantomäärä vuodelle 2023 oli 48 838,40 MWh (pois lukien omakäyttö), eli siis ainoastaan noin 79,4 % HT:n esittämästä bruttotuotannosta.

Muutenkin HT:n valituksessaan esittämä näkemys siitä, että Hankkeen toteutuminen vähentäisi HT:n tuotantoa 2,8 % on jo yksistään lähtöolettamiltaan kyseenalainen. Onko lähtötasona, jossa tuotanto jatkuisi 0 % tuotantotappiolla, pidetty tilannetta, jossa Kirkkokallion tuulivoimapuiston ympärille ei 50 kilometrin säteellä nousisi yhtään uutta tuulivoimalaa, joka heikentäisi Kirkkokallion tuulivoimapuiston vastaanottamia tuulivirtauksia nykyiseen tilanteeseen verrattuna? HT tuo nimittäin valituksensa kohdassa 30 esille näkemyksen siitä, että tietyissä olosuhteissa tuulivoimaloiden aiheuttama tuulihäviöalue voi ulottua jopa yli 50 kilometrin päähän alatuuleen. HT:n laskelmien lähtöolettamana on mitä ilmeisimmin käytetty tilannetta, joissa muiden hankkeiden aiheuttamat yhteenlasketut tuulitappiovaikutukset Kirkkokallion tuulivoimapuiston tuotantoon ovat nolla KWh. Olisi kestävämpiä esittää, että tätä pidettäisiin lähtötasona, kun arvioidaan Hankkeen aiheuttamaa tuotantotappiota Kirkkokallion tuulivoimapuistolle. Koko laskelma on siten perustunut virheelliselle, epärealistiselle ja MRL:n vastaiselle olettamalle siitä, että lainvoimainen tuulivoimaosayleiskaava antaisi hankkeen omistajalle jonkinlaisen oikeutetun odotuksen 50 kilometrin levyisestä puskurivyöhykkeestä kaikkiin ilmansuuntiin.

Huomautettakoon lisäksi, että Kirkkokallion tuulivoimapuistosta aiheutuu itäisillä, koillisilla ja pohjoisilla ilmanvirtauksilla ihan yhtä lailla tuulitappiovaikutuksia Paholammin Hankkeelle. Tuulitappiovaikutuksia ei ehkä aiheudu yhtä monena päivänä vuodessa kuin Kirkkokallion tuulivoimapuistolle, mutta ne toisaalta ajoittuvat itäisille tuulensuunnille, jolloin sähkön hinnat, ja siten kilowattituntikohtaiset katteet, ovat tyypillisesti Suomessa korkeimmillaan. Sen paremmin

Hankekehittäjällä kuin Kaupungillakaan ei olisi siten ollut mitään intressiä, saati taloudellista kannustinta, sijoittaa Hankkeen tuulivoimalapaikkoja normaaliin käytäntöön nähden liioitellun lähelle Kirkkokallion tuulivoimapuistoa – tällä ei olisi saatu aikaan mitään muuta kuin liikevaihdon vähenemistä Hankkeelle itselleen.

Lisäksi HT viittaa valituksensa kohdassa 39 korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin KHO 18.6.2020 taltio 2641 sekä KHO 2023:70, kun se on tuonut esille näkemyksensä siitä, että Hankkeesta johtuvien tuotantotappioiden aiheuttamia tulonmenetyksiä HT:lle tulee arvioida päätöksentekohetkellä 15.6.2024 saatavilla olleiden tietojen perusteella. Huomattakoon kuitenkin, että kyseisissä korkeimman hallinto-oikeuden päätöksissä on arvioitu luontoselvitysten riittävyttä eikä sähkön hintaennusteita. HT ei valituksessaan tuo esille lainkaan oikeuskäytäntöä, jossa kaavapäätös olisi kumottu sillä perusteella, ettei kaavan valmistelussa olisi selvitetty kaavan aiheuttamaa tuulihäviötä ja tuotantotappiota kaava-alueen viereiselle tuulivoimapuistolle. Myöskään Kaupungilla ei ole tietoa tällaisesta oikeuskäytännöstä.

3.6 Yhdyskuntarakenteen taloudellisuus ja ekologinen kestävyys

HT esittää, että Päätös ei ole huomionnut MRL 39.2 §:n asettamia yleiskaavan vähimmäissältövaatimuksia siltä osin kuin siinä ei HT:n mukaan ole huomioitu kyseisen pykälän 1-kohdassa tarkoitettua yhdyskuntarakenteen toimivuutta, taloudellisuutta eikä ekologista kestävyttä. HT:n mukaan Päätös johtaisi toteutuessaan olemassa olevan infrastruktuurin tehottomaan käyttöön siltä osin kuin Kirkkokallion tuulivoimapuiston tuotanto heikkenee ja tuulivoimaloiden tekninen käyttöikä laskee. HT arvio kuitenkin kaavaratkaisun tehokkuutta lähinnä omasta subjektiivisesta näkökulmastaan. Sopii kysyä, minkälaista tehokkuusideaalia vastaisi se, että Kaupunki jättäisi ”suhteellisten hiilidioksidipäästösäästöjen” nimissä kaavoittamatta suunnitellulta vuosituotannoltaan enimmillään noin 133 000 MWh ja elinkaareltaan noin 35 vuotta kestävä, runsaasti kiinteistöverotuloja tuovan ja Suomen ilmastotavoitteiden toteutumista edistävän hankkeen, jotta voitaisiin mahdollisesti saavuttaa 1 722 MWh:n vuotuinen säästö viime vuonna 48 838,40 MWh (eli vuositasolla yli puolet Paholammin Hanketta

vähemmän) tuottavassa teknologialtaan vanhassa tuulivoimapuistossa, jonka elinkaari tulee todennäköisesti päättymään viimeistään seuraavan 20 vuoden aikana ja jonka tuottavuus vieläpä laskee tuona aikana vuosi vuodelta jo yksistään luontaisen kulumisen vuoksi. Eli uhrattaisiin 133 000 MWh, jotta säästettäisiin 1 722 MWh. Tämä, jos mikä, johtaisi HT:n valituksessa mainitun yhdyskuntarakenteen toimivuuden ja taloudellisuuden (MRL 39.2 § 2-kohta) kannalta tehottomaan lopputulokseen.

HT ei onnistu valituksessaan osoittamaan, etteikö Hanke toteutuessaan edistäisi ekologista kestävyyttä. Sen sijaan HT pyrkii valituksensa kohdassa 52 argumentoimaan Hankkeen aiheuttavan menetyksiä ”päästösäästöissä”. Tässäkin asiassa tulee kuitenkin reaalimaailma vastaan. Ilmastotavoitteiden saavuttaminen jäisi hataralle pohjalle, jos siihen tähtäävät toimet olisi aina toteutettava siten, etteivät ne saisi lainkaan heikentää toistensa maksimaalista potentiaalia. Paholammin ja Kirkkokallion tuulivoimapuistojen yhteinen nettovaikutus on ilmaston kannalta huomattavasti edullisempi vaihtoehto, verrattuna tilanteeseen, jossa vain Kirkkokallion tuulivoimapuisto saisi operoida alueella. Myös Paholammin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta 1.9.2022 annetussa perustellussa päätelmässä yhteysviranomainen toteaa, että

Paholammin tuulivoimapuisto kasvattaa osaltaan uusiutuvan energian osuutta sähköntuotannosta ja edesauttaa ilmastotavoitteisiin pääsemistä.³

Selvää olisi, että Päätöksen kumoaminen olisi ilmaston kannalta haitallinen ratkaisu.

Lisäksi HT argumentoi valituksensa kohdassa 53, että Hankkeella olisi vaikutusta yhdyskuntarakenteen taloudellisuuteen ja ekologiseen kestävyteen myös syntyvän lapajätteen muodossa, siltä osin kuin Hanke väitetysti lyhentää Kirkkokallion tuulivoimapuiston tuulivoimaloiden elinkaarta. HT ei kuitenkaan esitä väitteensä tueksi mitään selvitystä siitä, minkälaisia elinkaarivaikutuksia Hankkeesta olisi odotettavissa, vaan vetoaa yleisesti erilaisiin kansainvälisiin tutkimustöihin ja niissä

³ Liite 2, s. 17.

esitettyihin näkemyksiin. Sen HT jättää kuitenkin kertomatta, että jo yksistään sen omista tuulivoimaloista aiheutuu sisäisiä tuulitappioita, ja sitä kautta tuulivoimaloiden kulumista, Kirkkokallion tuulivoimapuistolle itselleen. Suomessa toteutuneiden tuulipuistojen sisäiset tuulitappiot ovat tyypillisesti 5–10 % luokkaa, eli huomattavasti Hankkeen väitettyä 2,8 % vaikutusta suurempia, jolloin myös kulumisvaikutus on lähtökohtaisesti voimakkaampaa puiston sisällä kuin ulkopuolisten tekijöiden voimasta. Merkittävin Kirkkokallion tuulivoimapuiston elinkaarta lyhentävä vaikutus aiheutuu näin ollen todennäköisimmin Kirkkokallion tuulivoimaloista itsestään. Todettakoon myös selvyuden vuoksi, että Kirkkokallion tuulivoimapuistosta syntyy lapajätettä siitä riippumatta, toteutuuko Paholammin Hanke vai ei, eli tässä mielessä ongelmasta ei päästä eroon hylkäämällä Paholammin osayleiskaava.

3.7 Hanke ei aiheuta kohtuutonta haittaa Kirkkokallion tuulivoimapuistolle

HT viittaa valituksessaan STY:n Reilua Tuulivoimaa -julkaisussa esitettyyn suositukseen, jonka mukaan, kun suunnitellaan tuulivoimahanketta seudulle, jossa on jo ennestään tuulivoimaloita tai kehitteillä olevia hankkeita, toimija selvittää, kuinka suuria vaikutuksia tuulipuistoilla tulisi olemaan toistensa tuotantoon ja huomioi, ettei pidemmällä olevalle hankkeelle synny kohtuuttomia taloudellisia tappioita. HT antaa valituksessaan ymmärtää, että STY:n Reilua Tuulivoimaa -julkaisussa esitetyt esimerkkilaskelmat 0,5 ja 4 % sähköntuotantotappioista toimisivat jonain viitearvona kohtuuttomuuden arvioinnissa. Tosiasiassa STY ei ole edes esittänyt sitä, minkälainen tappio katsotaan kohtuuttomaksi, mikä korostaa julkaisun luonnetta kaavoittajaa sitomattomana suosituksena.

Todellisuudessa 2,8 % tuulitappiovaikutus jää huomattavasti alhaisemmaksi kuin esimerkiksi edellä mainittujen Lumivaaran vierekkäisten tuulivoimapuistojen kohdalla, jossa ylätuulella oleva tuulivoimapuisto aiheuttaa yli 6 %:n tuotantotappiota alatuulella olevalle Neoenin tuulivoimapuistolle. Tätä ei ole nähty ongelmana Lumivaaran tuulivoimapuistojen kaavoituksessa. 2,8 % tuulitappiovaikutus on myös reilusti alhaisempi kuin suomalaisten

tuulipuistojen keskimääräiset sisäiset tuulitappiot (edellä todetusti keskimäärin noin 5–10 % - esimerkiksi Neoenin edellä mainitussa Lumivaaran tuulipuistossa sisäinen tuotantotappio on noin 8 %. Valittaja ei tuo valituksessaan esille Kirkkokallion tuulivoimapuiston sisäisiä tuulitappiovaikutuksia. Ottaen huomioon Kirkkokallion tuulivoimaloiden sijoittelu ja keskinäinen etäisyys ei olisi yllättävää, mikäli sen sisäiset tuulitappiot olisivat vähintään 2,8 % tai jopa ylikin. Voidaan perustellusti kysyä, miten 2,8 % tuulitappio voi Valittajan mielestä aikaansaada MRL 39.4 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta haittaa, jos se on itse suunnitellut hankkeensa tavalla, joka aikaansaa vastaavan suuruisia tai jopa voimakkaampia sisäisiä tuulitappioita?

Huomattakoon lisäksi, että Hankeen aiheuttamaa tuulitappiovaikutusta moninkertaisesti merkittävämpi vaikutus Kirkkokallion tuulivoimapuiston toimintaan ja kannattavuuteen on paikallisten tuuliolosuhteiden vuosittaisella vaihtelulla. Esimerkiksi vuonna 2019 Kirkkokallion tuulivoimapuisto tuotti 62,2 GWh kun taas vuonna 2021 tuotantomäärä jäi lukemiin 40,1 GWh (ero 35,5 %). Vaihteluväli on Paholammin Hankeen Kirkkokallion tuulivoimapuistolle aiheuttamaan tuotantotappioon nähden valtava, muttei Suomen olosuhteissa vuositasolla mitenkään poikkeuksellinen. 2,8 % vaihtelu tuotannossa jää sitä vastoin kaikkien yleisesti tuulivoimatoiminnassa käytettävien tuotantomallinnusten virhemarginaaliin. Ammattimaiset tuulivoimalan sijoittajat ovat toisin sanoen tottuneet HT:n ”kohtuuttomaksi” katsomaa 2,8 %:a huomattavasti suurempaan epävarmuusmarginaaliin niin tuotantoennusteiden kuin vuosituotannon luontaisen vaihtelun suhteen.

HT tuo valituksensa kohdassa 25 esille lain esitöissä esitetyn näkemyksen siitä, että kohtuuttomuuden arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa se, että yleiskaavoituksessa ei ole katsottu voitavan kaavamääräyksellä rajoittaa laajalla alueella yksityisen alueen käyttöä toisen yksityisen harjoittaman toiminnan turvaamiseksi. Vaikka HT viittaakin oheiseen kohtaan sillä näkökulmalla, että Hanke aiheuttaisi HT:lle kohtuutonta haittaa, asettaa kyseinen lain esitöissä esitetty näkemys vastaavat vaatimukset myös Kirkkokallion osayleiskaavalle. Näin ollen Kirkkokallion osayleiskaava ei voi myöskään rajoittaa Paholammin hankealueella tapahtuvaa maankäyttöä Kirkkokallion

tuulivoimapuiston toiminnan turvaamiseksi. MRL ei kaavoituksessa mahdollista minkäänlaisen tuulensuoja-alueen perustamista oman kaava-alueen ulkopuolelle.

3.8 Jäänheittoon liittyvät riskit ratkaistaan rakennusluvassa

HT:n mukaan kaava aiheuttaa jäänheittoriskin, josta aiheutuu vaaraa ihmisille ja omaisuudelle. HT:n perustaa näkemyksensä sille, että valituksenalaisen Päätöksen taustamateriaaleista ei löydy jäänheittoon liittyvää tapauskohtaista laskentaa, riskienarviointia tai perusteltuja johtopäätöksiä ja aineistossa todetaan vain yleisellä tasolla, että jäänmuodostusta esiintyy vain harvoin ja että tuulivoimapuistoalueella liikkuu vain vähän ihmisiä etenkin talvisin, joten riski irtoavasta jäädä aiheutuvasta vahingosta on hyvin pieni. Paholammin tuulivoimapuiston osayleiskaavan kaavaselostuksessa on kuitenkin, toisin kuin HT väittää, tunnistettu jäänheiton riski ja arvioitu, kuinka sitä voidaan minimoida:

Jäänmuodostusta esiintyy harvoin. Tuulivoimapuistoalueella liikkuu vähän ihmisiä etenkin talvisin, joten riski irtoavasta jäädä aiheutuvasta vahingosta on hyvin pieni. Olemassa olevien riskien takia on kuitenkin suositeltavaa, että alueella⁴ liikkuvat noudattavat talviaikana riittävää suojaetäisyyttä. Alueelle tulee jään putoamisesta kertovia varoituskylttejä.⁵

Lisäksi kaavaselostuksessa on tuotu esille eri voimalaitosvalmistajien erilaisia automaattisia menetelmiä jään muodostamisen tunnistamiseen. Jäänmuodostumiseen ja -heittoon liittyvien riskien arviointi Paholammin Hankkeen osalta on laajuudessaan noudattanut alan yleistä käytäntöä. Myöskään esimerkiksi Hyrynsalmella sijaitsevien vierekkäisten samannimisten Lumivaaran tuulivoimapuistojen kaavaselostuksissa eikä myöskään Siikajoen Kangastuulen

⁴ Alueella viitataan nimenomaan Paholammin hankealueeseen.

⁵ Liite 1, s. 143.

tuulivoimapuiston kaavaselostuksessa jäänheiton riskiä ei ole arvioitu sen yksityiskohtaisemmin kuin Paholammin Hankkeessa.

Jäänmuodostuminen ja siihen liittyvän jäänheiton riskin minimoiminen on ylipäätään nähtävä enemmänkin rakennuksen käyttöturvallisuuteen liittyvänä, rakennusteknisenä eli rakennusluvassa ratkaistavana asiana eikä kaavoituksen kautta, esimerkiksi voimalaitosten sijoittelun kautta, ratkaistavana ongelmana. MRL 117 d §:n 1 momentin mukaan

Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava siitä, että rakennus sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla suunnitellaan ja rakennetaan siten, että sen käyttö ja huolto on turvallista. Rakennuksesta eikä sen ulkotiloista ja kulkuväylistä saa aiheutua sellaista tapaturman, onnettomuuden tai vahingon uhkaa, jota ei voida pitää hyväksyttävänä.

Kyseinen lainkohta on otettava huomioon arvioitaessa rakennusluvan myöntämisen edellytyksiä MRL 136 §:n nojalla. Näin ollen myös jäänheiton aiheuttama tapaturman, onnettomuuden tai vahingon uhka tulee arvioitavaksi rakennusluvassa.

Kuten HT tuo valituksessaan esille, tuulivoimaloiden jäätymisalttius kasvaa niiden kokonaiskorkeuden kasvaessa. Mahdolliseen jäänheittoon puolestaan vaikuttaa niin voimalan kokonaiskorkeus kuin roottorin halkaisijakin. Tuulivoimapuiston tuulivoimaloiden lopullista tyyppiä, eikä näin ollen myöskään lopullista kokonaiskorkeutta eikä roottorin halkaisijaakaan ei ylipäätään lyödä lukkoon vielä kaavoitusvaiheessa, jolloin tarkkoja laskelmia jäänmuodostumiseen ja jäänheittoon liittyen ei ole tarkoituksenmukaista tai edes mahdollista laskea. Paholammin Hankkeeseen valittavien tuulivoimaloiden lopullinen tyyppi selviää vasta rakennuslupavaiheessa, ja rakennusluvassa onkin mahdollista antaa tarvittavat määräykset esimerkiksi jäänheiton estämiseksi.

HT viittaa valituksensa kohdassa 59 ns. Seifertin kaavaan, joka on kuitenkin ainoastaan toimialalla esitetty ehdotus jäänheiton laskentatavaksi ja siten luotettavuudessaan kyseenalainen. Kyseisen laskentatavan mukaan jääriskin rajoittamiseksi tulisi asettaa suojavyöhyke, joka on $1,5 \cdot$ (napakorkeus + roottorin halkaisija).

Vertailun vuoksi huomautettakoon, että STY on internetsivuillaan⁶ todennut, että mahdollisena jäänheiton riskialueena voidaan laajimmillaan käytännössä pitää etäisyyttä, joka saadaan laskemalla yhteen voimalan tornin korkeus ja roottorin halkaisija. Esimerkiksi Vestas V172- 7.2 voimalalla, jossa roottorin halkaisija on 172 metriä ja napakorkeus 214 metriä, jäänheiton riskietäisyys on vain 386 metriä. Tällainen jäänheiton riskietäisyys tarkoittaa, etteivät Paholammin alueelle suunnitellut tuulivoimalat kohdista uhkaa Kirkkokallion tuulivoimapuistolle eikä siellä työskenteleville. STY:n käyttämän laskentaohjeen perusteella myös HT:n valituksensa kohdassa 58 esittämän ”5D-säännön” soveltaminen jäänheiton turvaetäisyytenä vaikuttaa vähintäänkin kyseenalaiselta.

HT rinnastaa valituksensa kohdassa 63 jäänheittoriskin selvittämisen pohjaveden pilaantumisen riskin selvittämiseen viittamalla korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO 1.6.2017, taltio 2581. Kaupunki muistuttaa, että pohjaveden pilaantumista on lähtökohtaisesti arvioitava huomattavasti suuremmalla tarkkuudella, koska pohjaveden pilaaminen on nimenomaisesti kielletty ympäristönsuojelulain 17 §:n nojalla, minkä lisäksi pohjaveden pilaantumisriskiä ei ole samalla tavalla mahdollista hallita pelkästään rakennusteknisin ratkaisuin kuin jäänheittoriskin kohdalla. HT rinnastaa samassa kohdassa myös jäänheittoriskin selvittämisen ja uhanalaisten lintulajien yksilöiden törmäysriskiarvioinnin toisiinsa viittaamalla korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO:2024:96. Lintujen törmäysriski on kuitenkin korostuneesti nimenomaan tuulivoimaloiden sijoittelun, ja sitä kautta kaavoituksen kautta hallittava riski, eikä päätöksellä KHO 2024:96 ole siksi relevanssia tässä asiassa.

HT viittaa lisäksi valituksensa kohdassa 67 korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen KHO 29.1.2013, taltio 352 tuodessaan esille, että tuulivoimaloista ihmisille ja omaisuudelle aiheutuva jäävaara on jo oikeuskäytännössäkkin tunnistettu todellinen riski. Sekä Vaasan hallinto-oikeus että korkein hallinto-oikeus hylkäsivät kaavamuutoksen tuulivoimaloiden osalta, koska kaavaratkaisu ei täyttänyt elinympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja viihtyisyyden vaatimuksia, joita

⁶ Liite 3.

asemakaavalta edellytetään MRL 54.2 §:n nojalla. Huomattakoon kuitenkin, että kyseessä oli asemakaava, jossa yhden tuulivoimalan rakennuspaikka oli sijoitettu noin 190 metrin päähän lähimmästä asuinrakennuksesta ja kumpikin tuulivoimala noin 220 ja 230 metrin päässä erään leirintäalueen rakennuksista. Kaavaselostuksen mukaan leirintäalueen kävijämäärä oli kesäkaudella 2009 runsaat 400 000 henkilöä. On ymmärrettävä jäänheittoon liittyvien riskien osalta ero em. päätöksen mukaisen hankkeen ja Paholammin Hankkeen välillä – ensimmäisessä on kyse asemakaava-alueelle lähelle asustusta ja vilkasta leirintäaluetta suunniteltavasta tuulivoimapuistosta ja jälkimmäisessä on kyse syrjäiselle metsäalueelle yleiskaava-alueella suunniteltavasta tuulivoimapuistosta.

Paholammin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta 1.9.2022 annetussa perustellussa päätelmässä yhteysviranomaisen on todennut, että arviointiselostuksen perusteella on mahdollista tunnistaa ja arvioida hankkeen merkittävät vaikutukset sekä arvioida eri vaihtoehtojen ympäristöllistä paremmuutta ja toteuttamiskelpoisuutta huomioon ottaen hankkeen laajuus ja suunnitteluvaihe. Arviointiselostukseen ei sisälly sellaisia olennaisia sisällöllisiä tai laadullisia puutteita, jotka estäisivät perustellun päätelmän laatimisen.⁷ Yhteysviranomaisen on tiedostanut, että tuulivoimaloiden rakenteisiin saattaa muodostua talviaikaan jäätä, joka irrotessaan putoaa voimalan ympäristöön. Lisäksi yhteysviranomaisen on tiedostanut, että tuulivoima-alueelle tulee jään putoamisesta varoittavia kylttejä.⁸ Yhteysviranomaisenkaan ei ole edellyttänyt minkäänlaista tapauskohtaista laskentaa jäänmuodostumiseen ja jäänheiton riskiin liittyen.

3.9 HT ei ole lausunut kaavasta tai YVA-selostuksesta näiden valmistelun aikana

Valittajan tuulitappioita koskevat väitteet asettuvat vielä erikoisempaan valoon, kun huomioidaan, että se on esittänyt ne ensimmäistä kertaa vasta kaavavalituksessa. Paholammin tuulivoimapuiston osayleiskaavaehdotuksesta saadut lausunnot ja mielipiteet eivät sisällä

⁷ Liite 2, s. 10.

⁸ Liite 2, s. 26.

yhtään HT:n esittämää lausuntoa tai mielipidettä. Valittaja ei toisin sanoen ole missään vaiheessa tuonut esille näkemystään tuulitappioista – ei, vaikka sillä olisi ollut tähän mahdollisuus niin YVA-menettelyn yhteydessä kuin kaavaluonnoksen kuulemisvaiheessa ja vielä erikseen kaavaehdotuksen kuulemisvaiheessa. Kuulemismenettelyt ovat olemassa juuri sitä varten, että asianosaiset voisivat niissä tuoda esille sellaisia seikkoja ja näkökohtia, joita prosessissa ei välttämättä muuta kautta saada tietoon. Tämän mahdollisuuden käyttämättä jättäminen kerta toisensa jälkeen, ensin YVA-menettelyssä ja toistamiseen kaavamennettelyssä, on vahvassa ristiriidassa Valittajan väitteiden kanssa, joiden mukaan Paholammin Hankkeesta aiheutuu sille kohtuutonta haittaa. Jos Paholammin Hanke kerran aiheuttaa Valittajan väittämällä tavalla kohtuutonta haittaa Kirkkokallion tuulivoimapuiston tuotannolle, miksi Valittaja ei ole käyttänyt lakiin perustuvaa kuulemisoikeuttaan ja sitä kautta pyrkinyt vaikuttaa Paholammin tuulivoimaloiden sijoitteluun kaava-alueella siinä vaiheessa, kun Kaupungilla olisi ollut mahdollisuus tehdä asialle jotain?

Paholammin tuulivoimapuiston kaavaprosessi on lähtenyt liikkeelle jo vuonna 2009 samaan aikaan Kirkkokallion tuulivoimapuiston kanssa.⁹ Ostaessaan Kirkkokallion tuulivoimapuiston vuonna 2023 HT:n on täytynyt tietoinen siitä, että myös Paholammin alueelle suunnitellaan tuulivoimapuistoa. Muiden lähialueelle suunnitteilla olevien hankkeiden (myös aikaisessa kehitysvaiheessa olevien) ja niiden potentiaalisten tuulitappiovaikutusten selvittäminen kuuluu itse asiassa teknisen ja taloudellisen due diligence -selvityksen keskeisimpiin peruskysymyksiin tuotannossa olevaa tuulivoimahanketta ostettaessa. Erityisesti tällaisen arvioinnin merkitys korostuu luonnollisesti silloin, kun maakuntakaavan aluerajaukset mahdollistavat toisen tuulivoimahankkeen kaavoittamisen hankealueen päätuulensuuntaan ja ostettavan tuulivoimahankkeen läntisimmät osayleiskaavassa vahvistetut tuulivoimalapaikat rajautuvat lähelle osayleiskaavan rajaa. HT on kuitenkin päättänyt koko Paholammin kaavaprosessin ajan vaieta, kunnes kaavalle saatiin kaupunginvaltuuston hyväksyntä 15.06.2024. HT ei valituksessaan edes väitä, etteikö Hankkeesta olisi tiedotettu asianmukaisesti ja etteikö HT:lle olisi annettu mahdollisuutta osallistua kaavan valmisteluun,

⁹ Liite 1, s. 9 ja s. 84.

arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta MRL:n 6 ja 62 §:n edellyttämällä tavalla.

Se että HT kohdistaa huolenaiheitaan ja vaatimuksiaan Kaupunkia kohtaan vasta tässä vaiheessa, antaa syyn epäillä, onko kaavaan kohdistuvaa valitusta tarkoitus käyttää yksinomaan neuvotteluvälineenä mahdollisten kompensatioiden saamiseksi spekulatiivisiin tuotantotappioihin vedoten. Kirkkokallion tuulivoimapuisto on kuulunut syöttötariffijärjestelmän piiriin vuodesta 2013. Syöttötariffia maksetaan 12 vuoden ajan siitä, kun oikeus syöttötariffiin alkaa, mikä tarkoittaa, että Kirkkokallion tuulipuiston saama tuki on päättymässä vuonna 2025. Tuen loppuminen tarkoittaa merkittävää liiketaloudellista heikennystä Kirkkokallion tuulivoimapuistolle, jonka tuotantomäärä vuodelle 2023 oli 48 838,40 MWh (pois lukien omakäyttö). Voikin perustellusti kysyä, onko HT:n valituksen tarkoituksena ainoastaan saada Hankekehittäjä neuvottelupöytäan, jotta HT saisi neuvoteltua itselleen päättyvän tuen tilalle uuden vakaata tuloa tuottavan kompensatiomuodon, joka tulisi Hankekehittäjän kustannettavaksi.

Joka tapauksessa HT:n valituksensa kohdassa 69 esittämä havainto siitä, että muissa maissa, joissa tuulivoimaloita on enemmän ja joissa tuulivoimaloita on jo pidemmän aikaan rakennettu tiiviimmin toistensa viereen, on tuulihäviöön liittyviä haasteita ratkaistu kompensatiomenetelmin eikä voimaloiden välisiin etäisyyksiin puuttumalla, korostaa juuri sitä, että tuulihäviö ja siihen liittyvä tuotantotappio ei ole ilmiönä sellainen, joka olisi tarkoituksenmukaista ottaa kaavoituksessa ratkaistavaksi.

3.10 Lopuksi

Olisi kohtuutonta HT:lta olettaa, että nykyisen kaltainen esteetön tuulenvirtaus olisi jollain tavalla HT:n suojattu oikeus, ja kaikki tuulivoiman kaavoitushankkeet, jotka heikentäisivät tätä lähtötasoa, olisivat kiellettyä MRL 39.4 §:n nojalla. HT ei voi olettaa, että se voisi hakea tuulivoimaosayleiskaavaa vain osalle maakuntakaavaan osoitetusta tuulivoima-alueesta ja tällä tavoin toimimalla hankkia itselleen luottamuksensuojaa siitä, että maakuntakaavan tuulivoima-

alueen osayleiskaavaan kuulumaton ja siten hyödyntämättä jäänyt osa jäisi sen ikiomaksi puskurivyöhykkeeksi, jolle Kaupunki olisi käytännössä estynyt kaavoittamasta kilpailevia tuulivoimahankkeita. Tämä merkitsisi käytännössä Kaupungin kaavamonopolin merkittävää kaventumista yksittäisen toimijan hyväksi tavalla, joka ei millään tavalla edistäisi mitään maankäyttöön tai alueiden suunnitteluun liittyvää tavoitetta, vaan ainoastaan kyseisen yksittäisen toimijan omia taloudellisia intressejä. Kaupungin näkökulmasta tällainen toimintatapa, jossa tuulivoimapuistoja ei saisi kaavoittaa toistensa viereen, olisi tehotonta niin maankäytöllisesti kuin myös kaupungin energiantuotannon tehokkuuden ja infrastruktuurin ympäristövaikutusten näkökulmasta. Ei olisi myöskään kansantaloudellisesti realistista, että tuulivoimapuistoja sijoitellaan toisiinsa nähden siten, että ne eivät saisi vaikuttaa toistensa tuuliolosuhteisiin.

LIITTEET

Kaupunki viittaa vastineensa tueksi seuraavaan kirjalliseen aineistoon.

- Liite 1. Paholammin tuulivoimapuiston osayleiskaavan kaavaselostus, 28.5.2024
- Liite 2. Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä Paholammin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta, 1.9.2022
- Liite 3. <https://tuulivoimayhdistys.fi/tietoa-tuulivoimasta-2/tuulivoimastakunnille/tuulivoima-ymparistossa/turvallisuus>